

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
ΟΜΑΔΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
21-2-2016

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αριστοτέλους Ηθικά Νικομάχεια Β6, 1-8

Δεῖ δὲ μὴ μόνον οὕτως εἰπεῖν, ὅτι ἕξις, ἀλλὰ καὶ ποία τις. Ῥητέον οὖν ὅτι πᾶσα ἀρετὴ, οὗ ἂν ἦ ἀρετὴ, αὐτό τε εὖ ἔχον ἀποτελεῖ καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ εὖ ἀποδίδωσιν, οἷον ἢ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀρετὴ τὸν τε ὀφθαλμὸν σπουδαῖον ποιεῖ καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ· τῇ γὰρ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀρετῇ εὖ ὁρῶμεν. Ὅμοίως ἢ τοῦ ἵππου ἀρετὴ ἵππον τε σπουδαῖον ποιεῖ καὶ ἀγαθὸν δραμεῖν καὶ ἐνεγκεῖν τὸν ἐπιβάτην καὶ μεῖναι τοὺς πολεμίους. Εἰ δὴ τοῦτ' ἐπὶ πάντων οὕτως ἔχει, καὶ ἢ τοῦ ἀνθρώπου ἀρετὴ εἴη ἂν ἢ ἕξις ἀφ' ἧς ἀγαθὸς ἄνθρωπος γίνεται καὶ ἀφ' ἧς εὖ τὸ ἑαυτοῦ ἔργον ἀποδώσει. Πῶς δὲ τοῦτ' ἔσται... ὧδ' ἔσται φανερόν, ἐὰν θεωρήσωμεν ποία τις ἐστὶν ἡ φύσις αὐτῆς.

Ἐν παντὶ δὴ συνεχεῖ καὶ διαιρετῶ ἔστι λαβεῖν τὸ μὲν πλεῖον τὸ δ' ἕλαττον τὸ δ' ἴσον, καὶ ταῦτα ἢ κατ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἢ πρὸς ἡμᾶς... Λέγω δὲ τοῦ μὲν πράγματος μέσον τὸ ἴσον ἀπέχον ἀφ' ἑκατέρου τῶν ἄκρων, ὅπερ ἐστὶν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πᾶσιν, πρὸς ἡμᾶς δὲ ὁ μήτε πλεονάζει μήτε ἐλλείπει· τοῦτο δ' οὐχ ἐν, οὐδὲ ταῦτόν πᾶσιν. Οἷον εἰ τὰ δέκα πολλὰ τὰ δὲ δύο ὀλίγα, τὰ ἕξ μέσα λαμβάνουσι κατὰ τὸ πρᾶγμα· ἴσω γὰρ ὑπερέχει τε καὶ ὑπερέχεται· τοῦτο δὲ μέσον ἐστὶ κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν. Τὸ δὲ πρὸς ἡμᾶς οὐχ οὕτω ληπτέον· οὐ γὰρ εἴ τῶ δέκα μναῖ φαγεῖν πολὺ δύο δὲ ὀλίγον, ὁ ἀλείπτῃς ἕξ μνάς προστάξει· ἔστι γὰρ ἴσως καὶ τοῦτο πολὺ τῶ ληψομένῳ ἢ ὀλίγον· Μίλωνι μὲν γὰρ ὀλίγον, τῶ δὲ ἀρχομένῳ τῶν γυμνασίων πολὺ. Ὅμοίως ἐπὶ δρόμου καὶ πάλης. Οὕτω δὴ πᾶς ἐπιστήμων τὴν ὑπερβολὴν μὲν καὶ τὴν ἔλλειψιν φεύγει, τὸ δὲ μέσον ζητεῖ καὶ τοῦθ' αἰρεῖται, μέσον δὲ οὐ τὸ τοῦ πράγματος ἀλλὰ τὸ πρὸς ἡμᾶς.

A. Να μεταφράσετε το απόσπασμα: «τῇ γὰρ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀρετῇ ... οὐδὲ ταῦτόν πᾶσιν».

Μονάδες 10

B1. τὸ ἔργον αὐτοῦ: Να σχολιάσετε τὴν παραπάνω φράση καὶ νὰ τὴ συσχετίσετε με τὴ χρῆση λέξεων ὅπως **τέλεια**, **τέλος** καὶ **τελείωσης** στο παρακάτω μεταφρασμένο απόσπασμα:

Ἡ κοινωνικὴ οντότητα ποὺ προήλθε ἀπὸ τὴ συνένωση περισσότερων χωριῶν εἶναι ἡ πόλη, μιὰ κοινωνικὴ οντότητα **τέλεια**, ποὺ μπορούμε νὰ πούμε ὅτι πέτυχε τελικὰ τὴν ὑψιστὴ αὐτάρκεια· συγκροτήθηκε γιὰ νὰ διασφαλίζει τὴ ζωὴ, στὴν πραγματικότητά ὁμως ὑπάρχει γιὰ νὰ εξασφαλίζει τὴν καλὴ ζωὴ. Ἡ πόλη, επομένως, εἶναι κάτι ποὺ ἦρθε στὴν ὑπαρξὴ ἐκ φύσεως, ὅπως ἀκριβῶς καὶ οἱ πρῶτες κοινωνικὲς οντότητες, ἀφοῦ αὐτὴ εἶναι τὸ **τέλος** ἐκείνων κι ἀφοῦ αὐτὸ ποὺ λέμε φύση ἐνός πράγματος δὲν εἶναι παρά ἡ μορφή ποὺ αὐτὸ ἔχει κατὰ τὴ στιγμὴ τῆς **τελείωσης**, τῆς ολοκλήρωσής του: αὐτὸ δὲν λέμε, πράγματι, πὼς εἶναι τελικὰ ἡ φύση τοῦ κάθε πράγματος, π.χ. τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ἀλόγου ἢ τοῦ σπιτιοῦ, ἡ μορφή δηλαδὴ ποὺ τὸ κάθε πρᾶγμα ἔχει ὅταν ολοκληρωθεῖ ἡ ἐξελικτικὴ του πορεία; (Ἀριστοτέλους Πολιτικά, Α2, 5-6)

Μονάδες 10

B2. Πώς επιδρούν κατά τον Αριστοτέλη τα γνωρίσματα της αρετής α) στα άψυχα και στα ζώα και β) στον άνθρωπο; Ποιες διαφορές μπορείτε να διακρίνετε;

Μονάδες 10

B3. Πώς προσδιορίζει ο Αριστοτέλης την έννοια του αντικειμενικού μέσου; Να αναφερθείτε και σε συγκεκριμένα χωρία του αποσπάσματος.

Μονάδες 10

B4.

- α) Ποιο είναι το συγγραφικό έργο του Αριστοτέλη όταν ξαναγύρισε στην Αθήνα (μονάδες 7);
β) Να γράψετε δίπλα στον αριθμό που αντιστοιχεί σε κάθε μια από τις παρακάτω θέσεις, τη λέξη **Σωστό**, αν είναι σωστή, ή τη λέξη **Λάθος**, αν είναι λανθασμένη (μονάδες 3):
i. Ο Πλάτωνας επέστρεψε στην Αθήνα και συνάντησε τον Αριστοτέλη το 365 π.Χ.
ii. Ο Αριστοτέλης με τη διδασκαλία του και τις ιδέες του ερχόταν συχνά αντιμέτωπος με τους συναδέλφους του στην Ακαδημία, τον Ηράκλειτο, το Σπεύσιππο, τον Ξενοκράτη.
iii. Το *ἐπιθυμητικόν* έχει να κάνει με τη διατροφή και την αύξηση του ανθρώπινου οργανισμού.

Μονάδες 10

B5. Να βρείτε με ποιες λέξεις του κειμένου συγγενεύουν ετυμολογικά οι παρακάτω: αφηρημένος, σκευωρία, φαεινός, έδεσμα, κεραυνοβόλος, επιληψία, τελεία, συντακτικό, μαρσιποφόρο, αλοιφή.

Μονάδες 10

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ!!!

**ΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΕΠΙΜΕΛΗΘΗΚΑΝ ΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ:
ΚΑΡΑΒΑΣΙΛΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΚΟΒΑΛΑ ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ
ΚΟΚΑΝΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ**

**ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ(ΑΔΙΔΑΚΤΟ) Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΘΕΡΙΝΑ ΤΜΗΜΑΤΑ)**

21/02/2016

Κείμενο

Δέομαι οὖν ὑμῶν μήτε πιστεύειν πῶ μήτ' ἀπιστεῖν τοῖς εἰρημένοις, πρὶν ἂν διὰ τέλους ἀκούσῃτε καὶ τὰ παρ' ἡμῶν, ἐνθυμουμένους ὅτι οὐδὲν ἂν ἔδει δίδοσθαι τοῖς φεύγουσιν ἀπολογίαν, εἴπερ οἷόν τ' ἦν ἐκ τῶν τοῦ διώκοντος λόγων ἐψηφίσθαι τὰ δίκαια. νῦν δ' εἰ μὲν εὖ τυγχάνει κατηγορηκῶς ἢ κακῶς, οὐδεὶς ἂν τῶν παρόντων ἀγνοήσειεν· εἰ δ' ἀληθέσι κέχρηται τοῖς λόγοις, οὐκέτι τοῦτο τοῖς κρίνουσι γνῶναι ῥάδιον ἐξ ὧν ὁ πρότερος εἴρηκεν, ἀλλ' ἀγαπητὸν ἦν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν λόγων ἐκλαβεῖν δυνηθῶσιν τὸ δίκαιον. Οὐ θαυμάζω δὲ τῶν πλείω χρόνον διατριβόντων ἐπὶ ταῖς τῶν ἑξαπατώντων κατηγορίαις ἢ ταῖς ὑπὲρ αὐτῶν ἀπολογίαις, οὐδὲ τῶν λεγόντων ὡς ἔστι μέγιστον κακὸν διαβολή· τί γὰρ ἂν γένοιτο ταύτης κακουργότερον, ἢ ποιῆι τοὺς μὲν ψευδομένους εὐδοκιμεῖν, τοὺς δὲ μηδὲν ἡμαρτηκότας δοκεῖν ἀδικεῖν, τοὺς δὲ δικάζοντας ἐπιορκεῖν;

Ἰσοκράτης, Περὶ ἀντιδόσεως, 17-18

Λεξιλόγιο

- ἀγαπητὸν ἔστι = εἶναι δυνατό ἢ αξίζει να εἶναι κάποιος ικανοποιημένος, ευχαριστημένος
- κακουργότερον = πιο βλαβερό

Παρατηρήσεις

A. Να μεταφράσετε το παραπάνω απόσπασμα.

(μονάδες 20)

B. Να γραφούν οι ζητούμενοι τύποι:

α. ἀληθέσι: τη γενική ενικού αριθμού αρσενικού γένους

β. ῥάδιον: το συγκριτικό βαθμό του επιρρήματος

γ. ὧν: τη δοτική ενικού αριθμού θηλυκού γένους

δ. ἑξαπατώντων: τη γενική ενικού αριθμού θηλυκού γένους

ε. ἀπολογίαις: τη γενική πληθυντικού αριθμού

(μονάδες 5)

α. ένθουμμένους: το β' ενικό πρόσωπο προστακτικής παθητικού αορίστου α'

β. έψηφίσθαι: το απαρέμφατο μέλλοντα στη μέση φωνή

γ. κέχρηται: το β' ενικό πρόσωπο οριστικής παρατατικού

δ. γνῶναι: το γ' ενικό πρόσωπο οριστικής αορίστου β'

ε. θαυμάζω: το β' πληθυντικό πρόσωπο ευκτικής παρακειμένου στη μέση φωνή

(μονάδες 5)

Γ. α. Να αναγνωριστούν συντακτικά οι παρακάτω τύποι: έψηφίσθαι, κατηγορηκώς, αληθέσι, τῶν έξαπατώντων, ύπέρ αύτῶν.

(μονάδες 5)

β. «ὅτι οὐδέν ἂν ἔδει δίδοσθαι τοῖς φεύγουσιν ἀπολογία»: Να γίνει λεπτομερής συντακτική αναγνώριση της δευτερεύουσας πρότασης.

(μονάδες 2)

γ. «Δέομαι οὖν ὑμῶν μήτε πιστεύειν πω μήτ' ἀπιστεῖν τοῖς εἰρημένοις»: Να μεταφερθεί η πρόταση στον ευθύ λόγο.

(μονάδες 3)

Καλή επιτυχία!!!

Τα θέματα επιμελήθηκαν οι καθηγητές:

Βαβούρα Μαρία

Διακοσάββα Ειρήνη